Izveštaj grupe koja prati suđenja u oblasti diskriminacije za jun 2007. godine

Tokom meseca juna u Srbiji su se prema izveštavanjima medija ponavljali napadi na pripadnike nacionalnih manjina i drugih ranjivih društvenih grupa. Predsednika Hrvatsko-bunjevačko-šokačke stranke, Blaška Timeunovića, su pretukle dve osobe uputivši mu nacionalističke uvrede. Jedna osoba je ubijena u Crvenki od strane grupe *skinheadsa*, dok su u medijima pojedini političari postavili, kao naročito problematično, pitanje seksualnog opredeljenja nekih državnih funkcionera.

Prema našim saznanjima, u junu nije bilo aktivnosti javnog tužilaštva i sudova po pitanjima diskriminacije. Naš tim imao je problema oko dobijanja informacija od nekih nevladinih organizacija koje pružaju besplatnu pravnu pomoć žrtvama disriminacije, koje su uz različite izgovore odbijale da ustupe podatke o pokrenutim sudskim postupcima protiv diskriminacije.

Već smo pominjali, u ranijim izveštajima, da je Zakon o sprečavanju diskrimincije osoba sa invaliditetom donet pre više od godinu dana, ali da do sada na osnovu ovog zakona nije pokrenut nijedan sudski postupak. Povodom godišnjice donošenja ovog zakona mnoge nevladine organizacije su održale skupove posvećene pravima osoba sa invaliditetom.

Početkom juna je u prostorijama gradske opštine Novi Beograd održan sastanak na kome je osnovana Koalicija za pristupačnost Beograda. Ova koalicija okuplja veliki broj organizacija koje se bave pravima osoba sa invaliditetom. Osnovni cilj koalicije je da se osobama sa invaliditetom obezbedi najveći mogući stepen integracije u društvo. Primarni zadatak u ostvarenju ovog cilja je mogućnost da se arhitektonska rešenja prilagode potrebama ove ranjive grupe. Tokom sastanka naglašena potreba za otpočinjanjem dosledne primene već postojećih zakonskih rešenja koja štite pripadnike ove grupe. U tom smislu je konstatovano je da se principi pristupačnosti nalaze u Zakonu o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom, ali da se oni u praksi ne primenjuju. Govorilo se o potrebi saradnje sa državnim organima koji se staraju o primeni pravne regulative iz ove oblasti. Članovi koalicije su se složili da ovaj vid saradnje najpre mora da se odvija preko lokalne samouprave. Naglašen je pozitivan primer već uspostavljene saradnje sa gradskom opštinom Novi Beograd. Posle rasprave usvajen je okvirni akcioni plan kojim se definišu ciljevi i niz aktivnosti koje bi dovele do ostvarivanja tih ciljeva. Akcioni plan podrazumeva formiranje nekoliko timova u okviru koalicije. Tim za komunikaciju bi se bavio koordinacijom rada koalicije, i uspostavljanjem stalne komunikacije između članica. U tom smislu već je formirana mejling lista koja će poboljšati uzajamnu komunikaciju. Tim za inkluziju bi se bavio praktičnim aspektima pristupačnosti. Tim za monitoring bi se bavio praćenjem primene pravne regulative i predlagao bi donošenje lokalnih propisa vezanih za pristupačnost. Koalicija trenutno broji 11 članica. Beogradski centar za ljudska prava je jedan od potpisnika ovog sporazuma. Koalicija je otvorenog tipa tako da mogu da joj pristupe i druge nevladine organizacije.

Sa predstavnicima udruženja osoba sa invaliditetom razgovarali smo o razlozima zbog kojih njihovi članovi ne koriste mogućnost podnošenja tužbe zbog diskriminacije. Oni tvrde da su osnovni razlozi neinformisanost njihovih članova o pravima koje imaju, nedostatak finansijskih sredstava koje iziskuju sudski sporovi i strah da ne izgube i ona prava koja već imaju ili da će biti izloženi daljoj diskriminaciji i ponižavanju.

Advokatkinja Violeta Kocić u saradnji sa nevladinom organizacijom *Iz kruga*, bavi se već skoro deset godina pružanjem pravne pomoći osobama sa invaliditetom. Ona je prema podacima *Interrights*-a jedini advokat u regionu koji se isključivo bavi ovom oblašću. Prema njenim saznanjima, diskriminacija osoba sa invaliditetom je veoma rasprostanjena. Česta je direktna diskriminacija, ali je daleko prisutnija indirektna diskriminacija protiv koje je mnogo teže boriti se prvenstveno jer ju je veoma teško dokazati. U Zakonu o sprečavanju diskriminacije osoba sa invaliditetom propisano je da teret dokazivanja leži na tužiocu, odnosno osobi koja je diskrimisana, čime je položaj diskriminisane osobe znatno otežan. Advokatkinja Kocić, kao i veći deo stručne javnosti, smatra da je veliki problem i to što samo žrtve diskriminacije mogu pokrenuti sudski postupak. Da je aktivna legitimacija data i npr. nevladinim organizacijama koje pružaju podršku osobama sa invaliditetom, sasvim je sigurno da bi do sada bio pokrenut čitav niz sudskih postupaka.

Situacija se, prema njenom iskustvu, u izvesnoj meri, ipak, poboljšala od donošenja zakona, jer je do tada praktično nemoguće bilo tužititi nekoga zbog diskriminacije. Sada kada je to moguće, ona ima i mogućnost slanja opomene pred podnošenje tužbe sudu. Ove opomene obično su bile dovoljne za prestanak diskriminatorskog postupanja, ali su nisu primenjive u svim slučajevima. Neke od oko dvadesetak "uspešnih" opomena mogle su imati uspeha i na sudu, ali diskriminisane osobe nisu želele da pokrenu sudske postupke. Razlog je uglavnom bio strah od ponovne diskriminacije.

Advokatkinja Kocić ukazala je i na to da su osobe sa inavliditetom diskriminisane odredbama drugih zakona za šta kao primer navodi odredbe Krivičnog zakonika kojim nisu predviđene više kazne zatvora za silovanje i obljubu nad nemoćnim licem kao otežavajuća okolnost.

Ohrabrujuća je činjenica da je prvi put osoba sa invaliditetom, Gordana Rajkov postala član parlamenta Srbije. Ministar rada i socijalne politike Rasim Ljajić najavio je da će biti formiran Savet za osobe sa invaliditetom, kao i da će njegovo ministarstvo u novom mandatu pružiti značajniju podršku najugroženijim grupama. Ipak, dok se čeka na formiranje ovog saveta, u novom budžetu Srbije smanjena su sredstva koja se odvajaju za potrebe osoba sa invaliditetom.